

<https://politiken.dk/udland/art6643581/%C2%BBSkovbrande-som-i-Sverige-og-Gr%C3%A6kenland-er-kun-begyndelsen-p%C3%A5-noget-som-ikke-kan-bek%C3%A6mpes-med-brandfly%C2%AB>

POLITIKEN

28 July 2018

By Frank Hvilsom

FN's brandchef: »Skovbrande som i Sverige og Grækenland er kun begyndelsen på noget, som ikke kan bekæmpes med brandfly«

FaKTA

Hvem? Professor Johann Goldammer, Albert Ludwigs Universitet i Freiburg. Europas eneste professor i i brandøkologi, leder af FN's globale center for brandovervågning (GFMC) og International Fire Aviation Working Group (IFAWG).

Hvad? Sverige er ramt af utallige skovbrande. Grækenland har eksplosive landskabsbrande, som har kostet omkring 75 dødsfald. Også Norge, Finland, Danmark og Californien kæmper mod naturbrande.

Hvorfor? Fænomenet vilde brande hænger sammen med klimaændringer. Spørgsmålet er, om politikere og beslutningstagere vil forstå det. Eller har glemt det den dag, regnen falder igen?

At erklære krig mod ilden er ikke løsningen. Vi må lære at leve med den, advarer Europas førende skovbrandseksperter Johann Goldammer.

Kan man tale om positive effekter af skovbrande?

»Særligt i Danmark og Tyskland anvender vi påsatte brande for at opretholde og genskabe gammelt kulturlandskab som hedelandet. Påsatte brande har en lidt uheldig klang, så vi kalder det for ordinerede brande. Ligesom en læge, der skriver recept ud til en patient. Ordinerede brande er baseret på videnskabelig viden om, hvorfor et bestemt økosystem har behov for en intervention fra os, som bestyrer det, og selv om nogle insekter kan blive brændt af, så er den overordnede værdi af ordinerede brande meget høj for biodiversiteten«.

Hvad er det for en værdi?

»Heden bliver ædt af dyr, men efter 10-15 år bliver den træagtig, og så kan fårene ikke æde det. I gamle dage brændte hyrderne hedelandet, men de høstede også heden, fordi den var værdifuld som brændsel. Pointen er, at ilden genskaber landskabets flora og fauna. Hele økosystemet bliver genskabt af ilden«.

Så er der naturligt opståede brande, hvis lynet slår ned. Skal vi også se det som en positiv hændelse?

»I princippet, ja. Men det er blevet til en konfliktzone mellem menneskeheden og naturen. Når befolkningstallet stiger, og efterspørgslen efter land vokser, bosætter mennesker sig også i økosystemer, som er såkaldte brandøkosystemer som eksempelvis i Californien, Australien og visse egne i Middelhavsområdet, som jævnlige brænder af naturlige årsager. Der har vi en alvorlig konflikt, som vi må tale om. Hvis vi ser et par tusinde år tilbage på skovene i de

nordiske egne, så har tordenstorme altid skabt brande, og skovene har faktisk tilpasset sig ret godt til den situation«.

På hvilken måde?

»Brand og ild er en selektiv kraft. Ilden tilgodeser de træformer, som kan tåle brande. Det er interessant, at blandt de almindelige fyrretræer, som strækker sig fra Skotland til Vladivostok i Rusland, har de ældre træer en tyk bark, som beskytter dem mod de brande, som opstår på jordoverfladen under deres trækroner. De unge træer er selvfølgelig sårbare, og i Sverige er det overvejende unge træer, som brænder«.

I Sverige ændrer de gode, gamle, kølige, fugtige, svenske skove sig til at blive let antændelige

Hvad gør brandene godt for i nordiske naturområder?

»De rydder op i skoven, om du vil, og fjerner alle smågrene og blade. Hvis det sker hver 10-15 år, er der ingen akkumulation af dødt træ. På den måde bliver energipotentialt reduceret en gang imellem, og det betyder, at såkaldte overfladebrande bliver af mindre intensitet. Uden de brande vil der ske en ophobning over mange årtier, og når så lynet, cigaretten eller tændstikken sætter ild til skoven, bliver meget mere energi udløst. Det er så øjeblikket, hvor ilden går i trækronerne og dermed bliver destruktiv«.

Her i Tyskland har jeg advaret om, at landet fremover vil blive et skovbrandsland

Kan man sige, at brandene i for eksempel Grækenland var forventede?

»Ja, absolut. Det er, hvad vi kalder vilde ildebrande. Nogle af dem foregår i områderne omkring Athen og i periferien af forstæderne, som tidligere var beboet af bønder og hyrder, som holdt landet kultiveret og meget rent med får, geder og kvæg og brugte enhver gren til brændsel. Alt det er forsvundet. Den unge generation rejser til byen. Landsbyer bliver til weekend- og feriehjem, folk elsker skyggen fra træerne. Det samme sker i Californien og i Sverige, når folk bygger de vidunderlige sommerhuse i skovene, hvor de ønsker at være omgivet af træer. Men det ændrer sig samtidig til en stor fare for vilde brande. Det er præcis det, som er sket i Grækenland«.

Måske ikke så overraskende, at det sker i Middelhavsområdet, hvor somre er varme, lange og tørre. Men hvorfor i det nordlige Europa?

»Det er resultatet af en klimaændring, at vi nu her får lange, tørre somre og hedebølger. I Sverige er brandårsagerne ikke gennemanalyseret, det er formentlig et sammensurium af menneskeskabte og naturlige årsager, men klimaforandringen sker meget hurtig i øjeblikket og fører til overraskelser. I Sverige ændrer de gode, gamle, kølige, fugtige, svenske skove sig til at blive let antændelige«.

Faktisk anvender jeg nu systematisk udtrykket 'landskabsbrande' frem for 'skovbrande'. Det er vigtigt at forstå, hvordan ilden spreder sig hen over de forskellige landskabstyper.

Vil vi se flere brande? Vil de blive en del af sommeren?

»Ja, det her kun lige begyndelsen. Når klimaet ændrer sig, og uforstyrret skov brænder ned, er den mange årtier om at blive til samme skov igen som før branden, for så har den faktisk brug for det gamle klima, som ikke er der mere«.

Johann Goldammer er leder af FN's globale center for brandovervågning (GFMC) og International Fire Aviation Working Group (IFAWG). Foto: Pr-foto

I svenske mediers dækning af brandkatastrofen hedder det »Sverige brænder«. Er det scenariet, som vi står over for?

»Hvis jeg skal være ærlig, så ja. Her i Tyskland har jeg advaret om, at landet fremover vil blive et skovbrandsland. Faktisk anvender jeg nu systematisk udtrykket 'landskabsbrande' frem for 'skovbrande'. Det er vigtigt at forstå, hvordan ilden spreder sig hen over de forskellige landskabstyper. De seneste dage har vi i Grækenland og Sverige set, at ilden brænder hen over de forskellige landskaber og ind i de urbane områder, hvor folk bor og dyrker vegetation, som giver ly og skygge. Men ilden følger med til forstæderne. Historisk har det ikke været tilfældet. Den vilde brand er blevet et element, som forbinder de forskellige landskabstyper. Så jeg prøver systematisk at overbevise alle om, at udtrykket 'landskabsbrande' er mere korrekt«.

Det gamle forhold mellem natur og ild er under forandring?

»Det er pointen, og det sker, fordi vi sætter os selv i centrum for alt, hvad vi beslutter. I alle lande i verden, hvor der opstår en vild brand, vil alle redningsindsatser gå ud på først at redde mennesker, derefter huse og kritisk infrastruktur. Derefter vil man så måske redde naturen. Sådan er reaktionsmønsteret i det nye brandregime«.

Det er nemmere at købe fem helikoptere og sige i medierne, at nu gør vi noget. Det svarer til at behandle symptomerne

I Danmark er det nationale kriseberejdskab netop trådt sammen på grund af tørkesituationen. Hvad bør strategien være?

»Landene skal vågne op og blive klar over, at fænomenet ildebrand skal ses i sammenhæng med klimaforandringer. Danmark, Sverige og Tyskland har sagt, at vi ikke er skovbrandslande, vi lever i det tempererede klimabælte. Det er under forandring. Sidste år omkom 100 mennesker ved to brande i Portugal. Hvis vi fortsætter med at rende efter problemet, vil vi ikke vinde slaget. Sverige har været et alarmerende eksempel, fordi der har været mange brande forskellige steder, og det har fuldstændig stresset dem. Det store problem er, hvor hurtigt vil man glemme det igen, hvis regnen kommer«.

Forstår politikere og beslutningstagere rækkevidden af det, du siger?

»Ikke endnu. For øjeblikket er fokus rettet mod sikkerhedsrisiko, indsatsens succes og brandflyvere. Det handler ikke om de underliggende årsager, som er den øgede brændbarhed i landskabet, den øgede sårbarhed i økosystemet og hos mennesker. Det problem løses kun med planlægning af, hvordan man benytter og kultiverer landskabet«.

Det vil ske igen. Jeg er ked af at sige det. Men det vil ske igen

Hvad mener du med planlægning af landskabet?

»Man skal se på udvandringen fra de landlige områder. Urbaniseringen af de yngre generationer. Alle søger mod byerne. I mange lande i Europa bliver landlige områder forladt, fordi folk ønsker at bo i byerne. De vil have jobs. Tjene penge. Det sker i udpræget grad på Balkan, i Østeuropa og i Rusland. I 2010 blev alene i Rusland lukket 3.000 landsbyer. Mellem 1990'erne og det første årti i 00'erne gik millioner af hektar landbrugsland ud af produktion. Efter brandene i Portugal mødtes jeg med den portugisiske premierminister, som spurgte, hvad man skulle gøre? Jeg sagde, hvis I vil reducere brændbarhed og sårbarhed så bring den yngre generation tilbage til de landlige områder. Dyrk landet«.

Og hvad svarede han?

»Han nikkede. De overvejer faktisk, hvordan de kan gøre det. Det er virkelig en meget farlig udvikling, vi er i gang med. Det bedste eksempel er branden i Mati i Grækenland forleden, fordi den var så eksplosiv, at man stort set ikke kan stille noget op mod det. Det vil ske igen. Jeg er ked af at sige det. Men det vil ske igen«.

Det er vel muligt at etablere strategier imod det? Og det er vel vigtigt at have det rette materiel. Brandfly og så videre?

»Men det er jo enden af rækkefølgen. Før det må man skabe ændringer«.

Folk vil jo bo i byerne og have et liv der? Unge vil jo ikke bo i landlige områder, selv om de kan være attraktive?

»Lige et øjeblik. Se på, hvad der er sket. Storbyer er blevet overbefolkede, for varme og for forurenede. Der er en bevægelse hos den næste generation mod ren luft og landlige områder. Det kan være et svar. Men det må også være en del af en national politik, og det sker ikke, fordi det er for komplekst. Det er nemmere at købe fem helikoptere og sige i medierne, at nu gør vi noget. Det svarer til at behandle symptomerne, og tager ikke fat på de underliggende årsager, som øger den her farlige udvikling«.

Hvor varmt er det hos dig på dit kontor?

»Der omkring 35 grader. Uden for er der vel omkring 30 grader. Det er meget varmt i dag«.

Er du fascineret af ild?

»Tyskere svarer nogle gange sådan her: Ja und nein. Der er gode sider, og der er dårlige. Jeg lever med ild, og jeg tror, at samfundene må lære at leve med ild. At erklære krig mod ildebrand er en gammel doktrin, men det er ikke løsningen. Vi må lære at leve med den«.